

Finlands svenska hembygdsförbund

**Årsberättelse för år 2019
(Förslag)**

Förord

Under verksamhetsåret 2018 bedrev Finlands svenska hembygdsförbund (FSH) aktiviteter i alla finlandssvenska regioner. Det har varit fråga om kurser, seminarier och utbildningsdagar och den viktigaste målgruppen har givetvis varit FSH:s medlemsorganisationer men även andra intresserade har varit välkomna. Verksamhetsårets viktigaste aktivitet var de finlandssvenska hembygdsdagarna i Nykarleby i medlet av september där temat var "Hållbar utveckling". Hembygdsdagarna hade deltagare från alla delar av Svenskfinland och även representanter för Sveriges hembygdsförbund och Västerbottens läns hembygdsförbund. Hembygdsdagarna utgör ett lämpligt forum för dem som är intresserade av hembygds- och kulturarvsfrågor.

Verksamheten har överlag varit mångsidig. FSH har arrangerat kurser i fotoarkivering av både traditionella och digitala bilder, IT-kunskap och byggnadsvård. Också detta år har FSH satsat på att öka kunskapen om digitalisering och dess möjligheter, bl.a. i form av ett informationsseminarium.

Digihem har fortsatt att fungera som en funktion inom förbundets ordinarie verksamhet, dock i mindre skala eftersom IT-rådgivaren numera arbetar på deltid. Under hösten färdigställdes arbetet med utvecklandet av Digiarkiv till ett enklare katalogiseringsprogram. Detta arbete kunde utföras tack vare ett specialbidrag från Svenska kulturfonden.

Tidningen Hembygden som utkommer fem gånger per år får fortsättningsvis ta emot många spontant inskickade redaktionella bidrag vilket kan ses som ett tecken på att tidningen anses vara viktig.

Under året har samarbetet med den rikssvenska hembygd rörelsen utvecklats. I samband med de finlandssvenska hembygdsdagarna i Nykarleby hölls en gemensam diskussion med representanter för Västerbottens läns hembygdsförbund. Då diskuterades tänkbara samarbetsmöjligheter med bl.a. digitalisering på agendan. Mötet resulterade i att ett gemensamt seminarium skall hållas hösten 2020 i Umeåtrakten.

Styrelsen

Årsberättelse för år 2019

Administration

Styrelsen bestod under året av:

Holger Wester, ordförande, Jeppo

Ordinarie styrelsemedlemmar:

Arne Tasa, Helsingfors

Vakant, Helsingfors

Raul Nyström, Sibbo

Christer Westerlund, Ingå

Gun Herranen, Åbo

Gunilla Örnell, Hitis

Kaj Irjala, Kristinestad

Jens-Ole Hedman, Pedersöre

Suppleanter:

Kristine Rehnström, Helsingfors

Hans Lille, Helsingfors

Gun-Britt Husberg, Lapträsk

Kim Björklund, Karis

Bengt Selin, Åbo

Siw Wikström, Korpo

Eva-Marie Backnäs, Vasa

Göran Strömfors, Malax

Förbundets styrelse har under året sammanträtt fem gånger. Tom Sandström har fungerat som förbundets verksamhetsledare, sekreterare och skattmästare samt som chefredaktör för tidningen Hembygden.

Basverksamheten

Under året hölls ett flertal kurser, seminarier och utbildningsdagar både för hembygdsföreningarnas medlemmar och den övriga intresserade allmänheten.

Fotoarkiveringskurser

En fotoarkiveringskväll med temat "Farfars foton i molnen" hölls torsdagen den 24 januari i Brinkalahuset i Åbo tillsammans med Åbosamfundet. På kursen redogjorde fotograf *Jens-Ole Hedman* för hur man uppbevarar dels traditionella bilder, dels digitala bilder. Erfarenheten av den här typens kurser visar att det fortfarande finns ett stort intresse för att bevara och arkivera både traditionella och digitala bilder. Speciellt digitaliseringsmöjligheterna väcker stort intresse. Det finns förutsättningar för fortsatt verksamhet av det här slaget.

Informationsdag/föreningsdag

En informationsdag/föreningsdag hölls lördagen den 9 februari på Lagstad hembygdsgård i Esbo centrum. Dagen hade en stark prägel av IT och digitalisering men övriga för föreningarna viktiga frågor behandlades också.

Sebastian Gripenberg från Finlands svenska ungdomsförbund redogjorde för EU:s dataskyddsreform GDPR. Under rubriken "Filosofin kring föreningens hemsida" förklarade IT-rådgivare *Kaj Kankaanpää* på ett lättfattligt sätt hur man på ett rationellt och enkelt sätt bygger upp och underhåller föreningens hemsida. IT-rådgivare *Jonas Lemberg* för sin del betonade vikten av att föreningen syns på nätet. "Presentation av IT-verktyg" var rubriken för VD *Ant Simons* (Webbhuset) anförande. Han redogjorde för vilka olika IT-verktyg Webbhuset tillhandahåller och som föreningarna har nytta av.

Fördjupad IT-kurs (IT-verkstad)

En fördjupad kurs om användning av hemsidor med Digistoff-programmet hölls måndagen den 11 mars på Lärkulla i Karis med Jonas Lemberg. På kursen presenterades också hur man publicerar bilder på nätet.

En motsvarande fördjupad kurs hölls tisdagen den 30 oktober på Borgå folkakademi.

En IT-kurs med uppgift att presentera de elementära kunskaperna för skapandet och underhållet av föreningens hemsida hölls tisdagen den 5 november på Kristliga folkhögskolan i Nykarleby med *Niklas Ojala* från Webbhuset i Vasa som lärare och instruktör.

Vårstämma och Hembygdsparlamentet i Åbo

Förbundets ordinarie vårstämma hölls lördagen den 27 april i Brinkalahuset i Åbo. Omedelbart efter vårstämman arrangerades ett seminarium på samma plats med temat "Hembygdsparlamentet på i arkeologins och folkloristikens tecken". Professor emerita *Ulrika Wolf-Knuts* berättade om folkloristik – folkliga traditioner förr och nu. Arkeologen och barnboksförfattaren *Andreas Koivisto* berättade för sin del om sina upptäckter vid utgrävningar i kulturmiljö samt om sitt barnboksförfattarskap.

"Fornfynd från ovan" var temat för fil.mag *Kaj Irjalas* föredrag.

Finlandssvenska hembygdsgardar i Nykarleby

De finlandssvenska hembygdsgardarna (tidigare finlandssvenska museidagar) hölls veckoslutet 14-15 september på Kristliga folkhögskolan i Nykarleby. Medarrangörer var Nykarleby stad och Kovjoki hembygds- och museiförening. Temat var denna gång "Hållbar utveckling". Den första dagen, lördagen den 14 september var koncentrerad till folkhögskolans auditorium där ett seminarium hölls. Efter välkomstord av förbundets ordförande *Holger Wester* och stadsdirektör *Matts Brandt* inleddes seminariet med föredrag av docent *Henry Nygård* som talade under rubriken "Avfall och återanvändning i ett historiskt perspektiv", varefter FSH:s hedersordförande *Brage Råfsbäck* talade om hur "Gamla stockhus kan få nytt liv". Han exemplifierade sitt föredrag genom att berätta och visa bilder på de stockhus han plockat ner i Vörå och uppfört i Solf.

"Återbruk och byggnadsvård – större och mindre renoveringsprojekt" var temat för finsnickaren och företagaren *Eva-Lis Sundkvists* anförande. Hon berättade om hur hon etablerat ett privat snickeri i Kronoby, där hon tar emot ett flertal olika arbeten, det är fråga om stolar, bord, skåp och andra möbler som bör restaureras och åtgärdas.

På eftermiddagen fortsatte seminariet med annan inriktning. Då var det fråga om det digitala museet. "Digitalt museum och andra nya sätt att förmedla historia" var temat för projektledare *Eva-Marie Backnäs* anförande.

Seminariedelen avslutades med museichef *Li Näses (Sagalunds museum)* och verksamhetsledare *Gunilla Sands (Stundars)* gemensamma presentation från ett studium av museer utomlands under rubriken "Inspiration för nya idéer".

I samband med seminariet fanns ett bokbord dit deltagare kunde placera böcker för försäljning. Efter seminariet följde guidade besök i Zacharias Topelius barndomshem Kuddnäs samt i Nykarleby museum.

Vid kvällssupén underhöll komikern *Alfred Backa* och Minikryddona deltagarna. Hembygdsrådet *Gösta Karlsson* från Larsmo tilldelades förbundets högsta utmärkelse hembygdsmedaljen i silver för sina mångsidiga förtjänster inom den finlandssvenska hembygdsrörelsen, bl.a. för pionära

insatser gällande de lokalhistoriska arkiven.

Söndagen var vikt för utfärder. Den ena utfärden gick till Jakobstad, till Strengbergs tobaksmuseum, Jakobstads motormuseum och Arktiska museet Nanoq. Den andra utfärden var en rundtur i Nykarleby till Keppo gård och dess industrimuseum, Dock- och totemuseet i Pensala och Nykarleby Jernväg i Kovjoki, där deltagarna fick ta en ånglokstur. I Kovjoki överräcktes förtjänsttecknet i silver till *Tanja Björklund*, som gör en stor insats som ordförande för Kovjoki hembygds- och museiförening.

I samband med hembygdsdagarna hölls palaver med representanter för Västerbottens läns hembygdsförbund. Flera gemensamma frågor diskuterades, bl.a. digitaliseringens möjligheter. Mötet var överens om att arrangera ett gemensamt seminarium hösten 2020 i Umeåtrakten.

Höststämma

Förbundets höststämma hölls lördagen den 7 november i SFV-huset G18 i Helsingfors. Då återvaldes förbundets ordförande Holger Wester för år 2020.

Omedelbart efter höststämman höll bildarkivarie *Tove Ørsted* från Aaltouniversitetet ett anförande om digitalisering ur ett framtidsperspektiv under rubriken "Fotografiets digitala uppståndelse. Vad är riktigt bra digitalisering?"

Byggnadsvård

En seminariedag om byggnadsvård med teman som: Hur tar vi hand om våra gamla hus samt användandet av målarfärger hölls tisdagen den 10 december på Borgå folkakademi. Föreläsare var arkitektprofessor *Panu Kaila* och VD *Tomas Noreila* från Trähus Ab.

Digihem

Digihem-verksamheten har pågått under hela året som en särskild funktion inom förbundets ordinarie verksamhet. *Susanne Lagus* har på deltid fungerat som rådgivare för föreningarna och gett instruktioner och stöd när det gäller de olika Digihemfunktionerna.

Under året erhöll förbundet ett specialbidrag på 35 000 € av Svenska kulturfonden för att utarbeta ett enklare katalogiseringsprogram. Den tekniska delen har utarbetats av Webbhuset Ab. Produkten kommer att presenteras för föreningarna under år 2020.

Digihem har haft en arbetsgrupp som stöd för att diskutera aktuella ämnen kring digitalisering. Arbetsgruppen samlades tre gånger under året och bestod av *Holger Wester*, ordförande, *Gun-Britt Husberg*, *Carl-Johan Lindén*, *Anne Bergström-Stenbäck*, *Susanne Lagus*, *Tom Sandström*, verksamhetsledare, *Ant Simons*, Webbhuset och *Tove Ørsted*, bildarkivarie.

Hembygden

Tidningen Hembygden utkom under året med fem nummer med en upplaga på närmare 11 000 ex. Tidningen sänds gratis till medlemsföreningarnas medlemshushåll.

Tidningen har under året tryckts på tryckeriet Arkmedia Ab där även ombrytningen har utförts. Hembygden har innehållit reportage, artiklar, fakta, information, personporträtt, notiser, bokrecensioner samt bok- och tidskriftspresentationer. Innehållet har i allmänhet varit illustrerat

med färgbilder. I samtliga nummer ingick korsord konstruerade av *Britt-Mari Andtfolk*. Tidningen delades ut på bokmässan i Helsingfors samt på Österbottens stormässa i Korsholm.

Hembygden har kunnat utges tack vare stöd av Föreningen Konstsamfundet, läsarnas frivilliga bidrag och genom annonsintäkter. Annonsförsäljningen har skötts av Bo Gerkman/Tilinurkka.

Annonsvolymen har tyvärr varit ganska knapphändig.

Tidningen har efter att den omändrades från tabloid- till A4-format fått mycket god respons.

Bokmässor

Förbundet deltog i Österbottens stormässa 6-7 april genom att hyra en monter där föreningarnas hembygds litteratur såldes. Likaså deltog FSH i Helsingfors bokmässa 24-27.10.2019. Under bägge mässorna deltog ett flertal hembygdsföreningar och då presenterades förutom hembygdsböcker även tidningar, tidskrifter, böcker och broschyrer med hembygdsanknytning. Hembygdsföreningarna fick lämna sina böcker till försäljning mot en provision på 10 %. Ett rekordstort antal titlar fanns till försäljning.

Kulturesor

Förbundet har arrangerat resor till de baltiska länderna och i Norden sedan år 1999. Årets kulturreisa gick till Öland 25.8 – 30.8.2018. Hangö Trafik - Friman Resor Ab fungerade som teknisk researrangör och *Anneli Hofer* var reseledare. Resan samlade 46 deltagare.

Webbhuset och föreningarnas hemsidor

År 2006 ingicks ett avtal med Webbhuset (tidigare Kulturhuset Ab) enligt vilket de finlandssvenska hembygdsföreningarna som är medlemmar i Hembygdsförbundet kostnadsfritt får publicera sig på Internet på Webbhusets server.

De flesta medlemsföreningar har utnyttjat möjligheten att publicera sig på Internet men ännu finns det föreningar som inte har en hemsida. En strävan har varit och är fortfarande att samtliga medlemsföreningar skall finnas på Internet. Hembygdsförbundet erhåller för detta arrangemang stöd från Svenska kulturfonden. Kriterierna för erhållande av understödet har under året ändrats så, att stöd utbetalas på basis av vilka program den respektive föreningen önskar utnyttja.

Medlemskap

Hembygdsförbundet tillämpar två slag av medlemskategorier: ordinarie medlemskap och samverkande medlemskap. Dessutom bildar kommunerna en tredje kategori.

Medlemsavgiften för kommuner var 100 euro, för ordinarie medlemmar 85 euro och för samverkande medlemmar 40 euro. Ordinarie medlemmar har rösträtt vid förbundets möten, medan samverkande medlemmar inte har rösträtt men dock närvaro- och yttranderätt.

Bägge medlemskategorierna berättigar till s.k. gratis hemsida via Webbhuset och kommer även i åtnjutande av andra förmåner såsom Hembygden skickad till föreningens medlemshushåll samt får ta del av Digihems tjänster.

För närvarande har förbundet 23 ordinarie medlemmar och 83 samverkande medlemmar. Därtill har förbundet fyra kommuner som medlemmar.

Följande organisationer är *ordinarie medlemmar* i Finlands svenska hembygdsförbund:

Ebba Brahesamfundet, Jakobstad
Esbo hembygdsförening
Esse hembygds-sällskap
Ingå musei- och hembygdsförening
Jeppo hembygdsförening
Karis hembygdsförening (ordinarie medl. 2016, tidigare samverkande)
Karlebynejdens hembygdsförening i Vasa
Korpo hembygdsförening
Kronoby hembygdsförening
Larsmo hembygdsförening
Lojosamfundet
Nagu hembygdsförening

Nykarleby-Oravais hembygdsförening i Vasa
Nylands svenska hembygds- och museiförbund
Närpes hembygdsförening
Raseborgs Gille
Sagalundgillet
Stundars, Korsholm
Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur/Kultur Österbotten
Svenska Österbottens hembygds- och museiförbund
Turkuseura-Åbosamfundet
Vörå museiförening
Öja hembygdsförening

23 ordinarie medlemmar

Följande föreningar är anslutna som *samverkande medlemmar*:

Bennäs byaråd
Bergö fornminnesförening
Bertby ungdoms- och hembygdsförening
Björköby fornminnesförening
Borgånejdens släkt- och bygdeforskare
Brobyggarna, Sjundeå
Degerby byaråd
Dragsfjärds hembygdsförening
Dånö hembygdsförening, Åland
Ekenäs skärgårds hembygdsförening
Fagerbacka fåbodställe, Purmo
Fiskars hembygdsförening
Forsby-Ytterjeppo hembygdsförening
Föreningen Brage i Vasa
Föreningen Korsnäs Mine Center
Föreningen Nanoq, Jakobstad
Föreningen Prästgårdsmuseet i Korsnäs
Föreningen Vi Neristassbor, Karleby
Gardberg Center, Raseborg
Gerby-Vestervik hembygdsförening
Hembygdens vänner i Sjundeå
Hembygdsföreningen Framstegsvännerna i Lotlax
Hembygdsföreningen Gamla Närpes
Hembygdsföreningen Hangögillet i Helsingfors
Hembygdsgruppen i Katternö
Hopenback-Lekstrand fornminnesförening
Houtskärs kulturgille
Högsåra byalag
Jakobstad-Pedersörenejdens hembygdsförening i Vasa
Jakobstadsnejdens släkt- och bygdeforskare (ny 2019)
Karleby hembygdsförening
Karlebynejdens bygde- och släktforskare
Kaskö musei- och hembygdsförening
Kimitonejdens hembygdsförening i Helsingfors
Korsnäs hembygdsförening
Kortjärvi byagårdsförening
Koskö hembygdsförening
Kovjoki hembygds- och museiförening
Kristinasällskapet
Kvevlax hembygdsförening (2016)
Kyrksläotts hembygdsförening
Kårböle Gille

Kökars hembygdsförening, Åland
Lapträsk hembygdsförening
Liljendal hembygdsförening
Malax museiförening
Maxmo hembygdsförening
Munsala hembygdsförening
Nagu- och Korponejdens hembygdsförening i Helsingfors
Nedervetil hembygdsförening
Nykarlebynejdens släkt- och bygdeforskare
Nötö hembygdsförening
Oravais hembygdsförening
Pargas hembygdsförening
Pargas släktforskare
Pedersörenejdens hembygdssällskap
Pellinge hembygdsförening
Petalax hembygdsförening
Pojo hembygdsförening
Pörtom hembygdsförening
Raseborgs släkt- och bygdeforskare
Replot museiförening (2016)
Replot skärgårds hembygdsförening
Sibbo hembygdsförening
Sjundby traditionsförening
Snappertuna fornminnesförening
Sundom bygdeförening, Vasa
Sundom lokalTV (ny 2019)
Svensk förening i Åggelby
Söderfjärdens hembygdsförening
Terjärv hembygdsförening
Tvärminne ungdoms- och hembygdsförening
Vandasällskapet (2017)
Valsbergs hembygdsförening (2016)
Vasanejdens släkt- och bygdeforskare
Västerhankmo hembygdsförening (2016)
Utö hembygdsförening (ny 2019)
Yttermarkgillet (2016)
Ålandsforskarna (2016)
Ålands vänner i Helsingfors (2016)
Österbottenska fornforskningssällskapet (2016)
Österö-Västerö byaförening, Vörå (2016)
Övermark hembygdsförening
Överpurmo hembygdsförening

83 samverkande medlemmar

Kommunmedlemmar:

Karleby
Nykarleby
Närpes
Raseborg

4 kommuner

Totalt 110 medlemsorganisationer.

FSH:s medlemskap

Finlands svenska hembygdsförbund är medlem i Nordiska hembygdsförbundet, Föreningen Pohjola-Norden, Svenska studieförbundet samt ständig medlem i Svenska Folkskolans vänner.

Hedersordförande och hedersmedlemmar

Brage Räfsbäck är förbundets hedersordförande.

Förbundet har tre hedersmedlemmar: Margareta Segersven, Sjundeå, Erik Hannula, Larsmo och Li Näse, Kimitoön.

Kontaktverksamhet

Finlands svenska hembygdsförbund har under året upprätthållit kontakter med sina medlemsorganisationer och de lokala hembygdsföreningarna. Föreningarna har fått information om verksamheten genom tidningen Hembygden, cirkulär, annonser och notiser i dagspressen samt e-postmeddelanden.

Förbundet har upprätthållit kontakt med Suomen Kotiseutuliitto (finska hembygdsförbundet), Sveriges hembygdsförbund, Nordiska hembygdsförbundet, Svenska litteratursällskapet i Finland, Sfv-bildning (tidigare Svenska studieförbundet), Svenska folkskolans vänner, Svenska kulturfonden och Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur/KulturÖsterbotten.

Som ordförande för Nordiska hembygdsförbundet (NHF) verkar Kaj Irjala, Kristinestad. Peter Sjöstrand är medlem av NHF:s styrelse och Tom Sandström är sekreterare utanför styrelsen.

FSH har haft en inledande diskussion om ett framtida projekt med Stockholms läns hembygdsförbund. Även med Västerbottens hembygdsförbund har kontakt etablerats.

Förbundets förtjänstecken

Hembygdsmedaljen

Hembygdsmedaljen i silver är förbundets högsta utmärkelse och utdelas sparsamt och endast till personer som t.ex. fungerat många år som ordförande för en hembygdsförening eller i övrigt gjort en synnerligen betydande insats för det finlandssvenska hembygdsarbetet. Med medaljen följer ett diplom. FSH:s styrelse beslutar om utdelning av medaljen. På medaljen finns förbundets logo, ankarjärnet, och devisen "Förankrad i Hembygden". Till medaljen hör ett band i blått och vitt. Medaljen har designats av heraldiker Anders Segersven i Sjundeå och kostar 100 euro/st.

Förtjänstplaketten

Förtjänstplaketten kan på basis av ansökan beviljas personer som på ett mycket aktivt sätt arbetat för den finlandssvenska hembygdsrörelsen. Även förtjänstplaketten beviljas av FSH:s styrelse. Priset är 75 euro/st.

Förtjänsttecknet

Förbundets förtjänsttecken i silver instiftades år 2005. Tecknet kan beviljas av ordföranden eller verksamhetsledaren under hela året. Förtjänsttecknet kan tilldelas personer som har utfört en aktiv insats inom det finlandssvenska hembygdsarbetet. Priset för ett förtjänsttecken är 25 euro.

Följande personer har erhållit utmärkelser 2019:

Hembygdsmedaljen i silver:

Mikael Herrgård, Kvevlax hembygdsförening
Ingmar Nyberg, Hembygdens vänner i Sjundeå
Birger Näsman, Västerhankmo hembygdsförening
Helge Rosas, Lapträsk hembygdsförening
Gösta Karlsson, Larsmo hembygdsförening
Göran Fagerstedt, Hagar Johnsson, Karis hembygdsförening
Folke Jungner, Karlebynejdens hembygdsförening i Vasa

Förtjänstplaketten:

Karl-Henrik Boxström, Sibbo hembygdsförening

Förtjänsttecknet i silver:

Christer Bergström, Monika Tillander, Sibbo hembygdsförening
Tina Rosström, Västra Nylands sjukhusmuseum
Eva Rosas, Jan-Erik Slätis, Lapträsk hembygdsförening
Inga-Lill Lindström, Stig Vidlund, Liljendals hembygdsförening
Kaj Waldén, Tauno Skogberg, Karis hembygdsförening
Tanja Björklund, Kovjoki hembygds- och museiförening
Bjarne Blomfeldt, Sundom bygdeförening
Märtha Nykvist, Karlebynejdens hembygdsförening i Vasa

Ekonomiska understöd

Förbundet erhöll under året bidrag och understöd från följande institutioner och stiftelser:

Undervisnings- och kulturministeriet 65 000 €, statsunderstöd för verksamheten
Svenska kulturfonden 35 000 €, verksamheten
Svenska folkskolans vänner 3 000 €, verksamheten
Svenska kulturfonden 35 000 €, specialbidrag Digiarkiv,
Svenska kulturfonden 8 000 €, Finlandssvenska hembygdsdagar
Svenska kulturfonden 11 080 €, Förbundswebpaket
Stiftelsen Tre smeder i Helsingfors 5 000 €, verksamheten + Hembygden,
Nygrens stiftelse 3 000 €, Hembygdsdagar + Hembygden,
Föreningen Konstsamfundet 2 000 €, Hembygden
William Thuring's stiftelse 5 000 €, Hembygden

Finlands svenska hembygdsförbund framför ett varmt tack till alla bidragsgivare.

I bokslutet för år 2019 har reserverats 14 500 € för utvecklandet av digiarkiv inom Digiheim år 2020.

Kansli och personal

Förbundets kansli finns i Svenska folkskolans vänners lokaler i Helsingfors vid Annegatan 12. Tom Sandström har fungerat som verksamhetsledare och chefredaktör för tidningen Hembygden. Susanne Lagus har fungerat som rådgivare på deltid inom funktionen Digiheim.